

MANAGEMENTUL PARTIDELOR POLITICE REFLECTAT ÎN PARCURSUL EUROPEAN AL REPUBLICII MOLDOVA

MANAGEMENT OF POLITICAL PARTIES REFLECTED IN THE EUROPEAN COURSE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

*Dana PAIU,
doctorandă,
Institutul de Relații Internaționale din Moldova,
atașat, Ministerul Afacerilor Externe
și Integrării Europene al Republicii Moldova*

*Ludmila ROȘCA,
doctor habilitat în filosofie, profesor universitar,
Institutul de Relații Internaționale din Moldova*

SUMMARY

As a current phenomenon, political management is understudied and inefficiently used by political parties. The transition to a democratic society is directly proportional to the solution of the political management problem. The theory refers, especially, to the Republic of Moldova, which is modernizing its society, approaching to the European standards. Another important theme for the Moldovan political parties is the issue of developing internal democracy, because its lack, in our opinion, is the disease of the political management in the Moldovan parties and stagnates the process of European integration.

Keywords: *management, European path, political party, the electorate, internal democracy.*

Republica Moldova, fiind un stat în tranziție de la un regim politic la altul, are un sistem politic în proces de consolidare. Studiarea problemei managementului politic este puțin favorizată în țara noastră, deși ca importanță este o temă stringentă, managementul partidelor politice din Republica Moldova definind parcursul european al țării, deoarece este evident că: „În ultimele două decenii ale secolului XX, teoreticienii consideră că politicul este un gen de activitate participativă și rațională a cetățenilor. În acest sens, politica este definită prin competiția între elite pentru voturi și influență” [11, p. 13].

Actualitatea acestei teme o confirmă campaniile electorale care au avut loc cu începere din anul 1990, care au demonstrat necesitatea abordării științifice a managementului politic.

Managementul politic este un sistem de evidență și control, de analiză științifică și creativă a tendințelor de dezvoltare a pieței politice și impactul elaborărilor pentru gestionarea anumitor fenomene a politicii în masă. Ca un sistem de control al proceselor politice, managementul politic presupune, în primul rând, analiza proprietăților și evoluției pieței politice în țară. În baza analizei sunt elaborate strategii și se organizează lucrul politic al partidului. Managementul presupune studierea factorilor socioculturali care pot influența persoanele și societatea în ansamblu. În fond, este vorba despre arta de a lucra cu organizații, structuri și persoane. Și acest lucru se bazează pe principii de norme morale, abordări etice și estetice în raport cu societatea și presupune formarea unor principii de lobbyism politic. În linii mari, managementul politic presupune un proces de adoptare a deciziilor, anume a deciziilor politice care sunt specifice și cunosc câteva etape până la implementare: „analiza situației în care este necesară o decizie; dezvoltarea de proiect, program; aprobarea și acceptarea rezultatelor de dezvoltare a performanței; punerea în aplicare a soluțiilor; un studiu de oportunități reale de a consolida efectele pozitive ale deciziei” [14].

Campaniile electorale sunt acel câmp de manevră în care se verifică tacticile și strategiile partidului, forța propagandistică a ideilor politice și eficiența lor manipulatorie. În felul acesta putem conchide că, în cazul concret al Republicii Moldova, succesul electoral al partidelor, în mare parte, depinde de următoarele componente: imaginea liderului partidului; echipa partidului; oferta electorală; structura partidului, ramificarea lui pe verticală; ramificarea structurilor electorale; rolul mass-media electroni-

ce și Internetului; componenta financiară. În timpul alegerilor se demonstrează plenar eficiența partidelor politice ca structuri de mediere între cetățeni și stat, între societatea civilă și cea politică, între guvernarea veche și cea care are să vină.

Guvernarea societății se face prin decizii și hotărâri care orientează societatea spre anumite obiective și scopuri, care alocă resurse financiare pentru inovații și asigurarea stabilității sociale, armonizează raporturile internaționale ale țării și elaborează strategii de dezvoltare. Pe când managementul politic este un domeniu în care sunt aplicate doar științele politice care se manifestă practic prin campanii de promovare a ideilor, sondaje sociale, de lobbyism politic: „Managementul politic este unul dintre aspectele relațiilor de conducere, administrare, gestiune în politică care permite soluționarea unor astfel de probleme cum ar fi imaginea unui activist de stat sau politic, crearea unor condiții favorabile pentru activitatea unei instituții de stat sau al unui partid politic, formarea preferințelor electorale ale populației, formarea alianțelor și blocurilor politice etc. Pentru a conduce efectiv țara, conducătorii ei trebuie să se bucure de autoritate în rândurile cetățenilor; pentru a obține victorie în alegeri trebuie să cucerească simpatia alegătorilor; pentru a ieși cu cinste dintr-o situație de conflict, trebuie să poți influența asupra adversarilor săi. Obiectivele politice enumerate nu pot fi rezolvate prin metode tradiționale – pe calea adoptării unor hotărâri, a elaborării unor norme, reguli sau legi impuse cetățenilor. Ele pot fi soluționate doar prin intermediul managementului politic” [2, p. 155].

Reiterăm, scopul partidului politic este accederea la putere, la guvernare, atunci începe cel mai important test de eficiență. Învingătorul trebuie să demonstreze că este capabil să realizeze promisiunile electorale, să-și ajusteze puterile de a face schimbări în societate și, totodată, de a răspunde la atacurile opoziției. În realitate, guvernarea reprezintă cel mai important test al viabilității unui partid politic. Guvernarea e obligată să țină cont și de faptul că publicul electoral are deja o imunitate la promisiunile electorale și este foarte dificil să arunci promisiuni care nu pot fi realizate. În această situație este foarte important rolul grupului de imagine și analiză a partidului care trebuie să identifice platforme noi, idei originale care ar mobiliza electoratul la vot în favoarea partidului.

Oricât ar fi de straniu, chiar paradoxal poate, dar calitatea guvernării depinde în mare măsură de opoziție, care are rolul lupului în pădure, adică semnalează toate erorile și impune guvernarea să procedeze corect în conformitate cu legea. Un rol aparte revine elitelor politice, dar în Republica Moldova nu s-a consolidat o elită de conducere, care poate să-și spună cuvântul și să influențeze guvernarea.

Constatăm cu regret că în urma a zece scrutine parlamentare, interesul maselor de alegători față de problemele de stat nu a sporit, ci s-a diminuat. A apărut o apatie, un negativism față de guvernare și de partidele politice. Totul se întâmplă din cauza că alegătorii au aspirat la schimbări vizibile în viața țării, pe când realizările aleșilor parlamentari sunt ineficiente sau modeste și nu dau rezultatele scontate. De vină este și cultura politică a unor deputați care nu posedă limbajul politic adecvat și comit erori de comunicare. Ceea ce demonstrează că politica demult a devenit o profesie și nu poate fi profesată de amatori. Deci alegerile parlamentare trebuie făcute cu mare rigurozitate. Pentru a răspunde cerințelor situației concrete se recomandă de avut o bancă de rezervă a tehnocraților, profesioniștilor în diverse segmente a vieții sociale.

Fondatorul teoriei praxiologiei, a acțiunii eficiente, T. Kotarbinski, considera că putem aprecia comportamentul cuiva drept eficient, ineficient, sau indiferent, raportându-l la scopul pe care acesta îl urmărește. Acest principiu de a judeca eficiența acțiunilor poate fi aplicat și în sfera aprecierii eficienței managementului politic. O conducere ineficientă este inutilă și costisitoare pentru societate [6]. În acest context, apreciem mesajul tezei: „Factorii politici care au o atitudine responsabilă față de electorat sunt obligați să analizeze ce șanse are o inițiativă politică de a deveni un instrument real de schimbare a realităților sociale în direcția propusă. Ei trebuie să fie interesați să cunoască: a) în ce măsură politicile inițiate servesc scopului declarat; b) nivelul de performanță care poate fi atins în urma aplicării măsurilor preconizate (consecințele care pot afecta în rău viața cetățenilor)” [2, p. 161].

Aprecierea managementului politic din Republica Moldova pe parcursul ultimilor treizeci de ani poate fi făcută în mai multe planuri. Primul plan, care se impune, ar fi cel cu concluzia că am avut în față un management defectuos, dar trebuie să luăm în considerare faptul că în această perioadă Republica Moldova a parcurs o cale lungă de la un stat totalitar spre o societate democratică, care în tot acest timp a dus povara unei memorii istorice care a influențat mersul înainte, păstrând matricea educației anterioare. Este foarte anevoios să distrugi carapacea unor convingeri adunate în memoria colectivă și să mergi pe calea necunoscută a unor legități democratice noi și uneori, poate, greu asimilate și acceptate.

Marea parte a populației și astăzi, după 30 de ani, trăiește cu impresia confruntării cu două lumi: una socialistă și una capitalistă, neînțelegând faptul că trăiește după legitățile capitalismului. Presiunea istorică se reflectă în comportamentul politicienilor noștri care și-au ajustat mesajul politic la menta-

litatea majorității populației. Un exemplu elocvent: timp de zece ani, Republica Moldova a schimbat trei regimuri de guvernare: prezidențial (3 septembrie 1990 – 28 iulie 1994; semi-prezidențial – semi-parlamentar (29 iulie 1994 – 4 iulie 2000); parlamentar din 5 iulie 2000. La fel s-a întâmplat cu alegerea președintelui. Dacă Mircea Snegur și Petru Lucinschi au fost aleși prin vot direct, apoi următorii președinți au fost votați în Parlament, ca în 2018 să revenim la alegerea președintelui prin vot direct. Toate aceste schimbări au condus la pierderea autorității de către oamenii politici și guvernare, la afirmarea atitudinii ostile față de parlamentari și miniștri, ceea ce în fond conduce la discreditarea actului de guvernare și demonstrează ineficiența managementului politic, care în loc să consolideze pilonii societății noi, i-a demolat.

Aceste modificări la nivelul de vârf al piramidei a avut repercusiuni și asupra Codului electoral, care a suferit mai multe modificări, dintre care cele mai importante sunt legate de modificarea pragurilor de accedere a partidelor în Parlament. În 1998 era de 4 %, în anul 2000 - de 6 % și de fiecare dată, înainte de alegeri, se pune și problema pragului electoral. Se creează impresia că actorii politici nu-și ajustau scopurile și obiectivele ca să fie primite de publicul votant, ci căutau resurse matematice pentru accederea în parlament. Aici observăm același fenomen de erodare a puterii, a imaginii clasei politice, ceea ce demonstrează lipsa unui management eficient care să aducă plus-valoare.

În opinia politologilor Bogdan Țirdea și Larisa Noroc: „Neajunsul de bază al sistemului moldovenesc de partide este instabilitatea politică, condiționată de numărul excesiv al partidelor politice care, pentru a nimeri în structurile puterii, promovează o politică a „supra promisiunilor”. Acestea, ținând cont de resursele limitate, sunt nerealizabile, „supraîncarcă” sistemul politic și, ca efect, trezesc frustrări în masă și îngreunează procesul de constituire a democrației(...). (...)Totuși, sistemul politic moldovenesc este în evoluție. Evoluțiile vor depinde mult de vectorul modernizării, de succesul, sau eșecul reformelor democratice” [12, p. 179-180].

În acțiunile lor politice, partidele din Republica Moldova își caută aliați în partidele de peste hotare și, ajungând la conflicte cel mai des între guvernare și opoziție, apelează la judecata unor structuri terțe: OSCE, Consiliul Europei, Comisia de la Veneția, ceea ce în ochii electoratului arată ca o slăbiciune, ca un obicei prost la moldoveni „scoaterea gunoiului din casă”. În acest context se impune necesitatea racordării acțiunilor politice la acquis-ul comunitar pentru a evita multe conflicte inutile.

O altă opțiune ar fi simplificarea procedurii de fondare a partidelor politice, care ar permite apariția unor noi organizații și selectarea treptată a unei noi clase politice bine consolidate, formate din elemente proeminente. La ora actuală, legislația Republicii Moldova referitor la partidele politice este foarte dură, procedurile de înregistrare sunt complexe și formulele de finanțare sunt susceptibile de evaziune și în felul acesta partidul poate fi compromis. La fel sunt foarte dure procedeele de sancționare, care prevăd eliminarea din cursele electorale, dizolvarea partidelor sau impunerea procedurii de verificare a membrilor partidului.

Societatea actuală, ajunsă la un nivel tehnologic foarte avansat, presupune și predispune spre un nou tip de management politic, care ar fi bazat nu doar pe cerința electoratului, dar și pe principiile științei moderne, care presupune nu doar impunerea voinței unor grupuri de interese, care de obicei în partide sunt mai multe, dar impunerea votului popular ca vot decisiv pentru electorat. Democrația în țara noastră este direct proporțională cu managementul politic al partidelor.

E cazul să recunoaștem că partidele politice în esență nu sunt absolut democratice, fiindcă structura lor internă este autocrată și oligarhică. Deși la prima vedere conducătorii partidului sunt aleși de partid, în realitate ei sunt desemnați de un centru al partidului, care treptat formează o castă și se îndepărtează de restul membrilor. De aceea este foarte important ca în partid să aibă loc rotația permanentă a cadrelor de conducere, ca grupul de cenzori să-și facă onest datoria, iar grupul de management politic să nu fie subordonat unui grup de interese, ci să lucreze la imaginea integrală a partidului.

Aceste probleme nu pot să ne conducă la ideea că ar fi mai bine ca partidele politice să nu existe. O idee anarhică, care de la un timp își face loc în câmpul politic din Republica Moldova, este numărul mare a electoratului care nu participă la vot sau votează împotriva tuturor.

Filosoful și politologul francez Maurice Duverger, în cartea sa *Les Partis Politiques* afirma că: „Democrația este amenințată nu de regimul partidelor, ci de orientarea contemporană a structurilor lor interioare, adică pericolul se ascunde nu în existența partidelor, ci în felul și tipul organizației: militar, religios și totalitar – forme pe care ei le capătă în timp”[8, p. 496]. Pe parcursul secolelor școala democrației a evoluat, influența ei a devenit decisivă și putem fi siguri că existența viitoare a statelor va fi încadrată anume de democrație.

În consens cu această afirmație, politologul și filosoful Ludmila Roșca menționează: „Descifrând conținutul fenomenelor cultura și socializarea politică, noi, cetățenii unui stat, înțelegem semnificația noțiunii de demnitate umană. A trăi frumos cu demnitate este posibil în condițiile societății democra-

tice, dar pentru aceasta trebuie să depunem eforturi, orientate spre crearea unei asemenea societăți, în care legea ar avea un caracter universal, în fața căreia toți am fi egali” [10, p. 291].

În concluzie specificăm că stadiul evoluției unei societăți îl determină nu numărul partidelor politice, de instituții democratice sau de articolele Constituției, ci în primul rând – cultura politică, care impune un sistem democratic, onest, respectat de către toți actorii politici. Trebuie să lucrăm în acest sens la consolidarea culturii politice și a clasei politice care să implementeze această cultură, întrucât ea este definitorie pentru parcursul european al Republicii Moldova.

La ora actuală evoluția tehnologică impune și un nou management politic, bazat pe principii științifice, pe teorii contemporane, adecvate momentului pe care îl trăim. Noua generație de politicieni este obligată să implementeze ultimele realizări ale științei în domeniu, chiar cu riscul de-a nu fi înțeleși de electorat. În așa mod ne vom debarasa de decalajul moștenit, de mentalitatea vetustă a unui electorat educat istoric și care trebuie să facă saltul spre o societate europeană.

BIBLIOGRAFIE

1. Boțan I., Managementul politic în Republica Moldova. // Fin Consultant. – Chișinău, 2008, nr. 5.
2. Solomon C., Managementul politic în Republica Moldova: aspecte teoretico-practice. În: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Managementul%20politic%20in%20RM.pdf (accesat 08.04.2020) // Moldoscopie. – Chișinău, 2010, nr. 4 (LI), p. 153-163.
3. Boboc Ion, Marketing politic și consultanță guvernamentală, Editura Universitară. – București, 2006, 336 p.
4. Dungaciu, Dan. Enciclopedia Relațiilor Internaționale. București: Editura RAO, 2017. Vol. II, 696 p. ISBN 978-606-85-16-97-4.
5. Huet Sophie; Langenieux-Villard Philippe, La communication politique, Presses Universitaires de France. – Paris, 1982, 208 p.
6. Kotarbinski Tadeusz, Tratat despre lucrul bine făcut, Editura politică. – București, 1976, 527 p. În: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Managementul%20politic%20in%20RM.pdf (accesat 08.04.2020).
7. Kotler Philip; Armstrong Gary; Saunders John; Wong Veronica, Principiile marketingului, Editura Teora. – București, 1998, 1135 p.
8. Maurice Duverger, Les Partis Politiques, trad. în rusă Политические партии. – Moscova, 2005, 544 p.
9. Mauser Gary A., Political Marketing. An Approach to Campaign Strategy, Praeger. – New York, 1981, 304 p.
10. Roșca Ludmila, Știința Politică, Centrul editorial al UASM. – Chișinău, 2005, 310 p.
11. Roșca Ludmila, Filosofia Integrării Europene: Curs universitar, IRIM, Tipografia „Print-Caro”. – Chișinău, 2017, 312 p. ISBN 978-9975-56-449-6.
12. Țârdea Bogdan, Noroc Larisa, Politologie. – Chișinău, 2014, 360 p.
13. Zaharia Răzvan, Marketing social-politic, Editura Uranus. – București, 2001, 344 p.
14. <http://vnl.scrieunblog.com/articles/managementul-politic.html> (accesat 07.04.2020).